

Најголеми се измените со кои Законот за стечај се усогласува со одредбите од единствениот модел - Закон за стечај на специјализираната Агенција на ОН - УНЦЕТРАЛ. Исто така, се врши и целосна хармонизација на Законот со Директивите на Европската унија.

СТЕЧАЈНИОТ УПРАВНИК "КАДРОВСКА КОНТРОЛА"

■ Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

☀ Професоре Беличанец, кои се круцијалните измени и дополнувања опфатени со новиот Предлог за донесување закон за стечај, имајќи предвид дека промените во постојниот Закон се наметнаа како резултат на новодонесените меѓународни и домашни прописи и практични проблеми при неговото спроведување?

БЕЛИЧАНЕЦ: Законот за стечај е донесен во 1997 година и е еден од т.н. последна генерација закони - модерни закони, кои го уредуваат стечајот. Од мај 1998 година, од кога почна примената на Законот за стечај, тој беше четири пати менуван. Сегашните промени се пет-

ти по ред. И според мислењето на експертите од меѓународните институции (Светска банка), Законот не содржеше некои сериозни недостатоци. Но, проблемот е во тоа што со првите две измени, кои беа извршени во текот на 2000 и 2002 година, беа појаснети и подобри некои одредби од Законот. Но, измените извршени во 2004 година ја попречија наместо да ја олеснат примената на Законот. Со измените е даден приоритет при наплатата на побарувањата на државата и на кумулираните плати и придонеси, при што е изубена смислата на стечајот, како пазарен инструмент за едновремено и под еднакви услови подмирување (наплата) на побарувањата на сите доверители. Последниве измени треба да ги отстранат "придодадените" одредби во 2004 година, кои го рутираат пазарниот концепт на Законот, да се вградат т.н. "научени лекции" од неговата примена, односно да

се отстранат оние недостатоци кои го попречуваат спроведувањето на Законот. Но, сепак најголеми се измените со кои Законот за стечај се усогласува со одредбите од единствениот модел - Закон за стечај на специјализираната Агенција на ОН - УНЦЕТРАЛ. Исто така, се врши и целосна хармонизација на Законот со Директивите на Европската унија. Според тоа, не се работи за нов закон туку за обемна новелација на Законот за стечај од 1997 година, која од номотехнички причини ќе биде извршена со донесување интегрален нов текст на Закон за стечај.

☀ Интересна е новината според која осигурителните компании ќе ја гарантираат работата на стечајните управници. Новиот Закон за стечај им воведува задолжително осигурување на износ од половина милион евра, како и залог на својот имот за време на стечајната постапка. Што се постигнува со ваквите гаранции? Со новиот Закон, исто така, се засилува и улогата на доверителите во однос на стечајниот управник...

БЕЛИЧАНЕЦ: Со новиот Закон за

стечај се засилува позицијата на доверителите. Особено на одборот на доверители и на собранието на доверители. Тие ќе ги донесуваат сите релевантни одлуки. Тие ќе ја имаат и т.н. "кадровска контрола" над стечајниот управник. Првиот стечаен управник ќе биде именуван според предлогот на подносителот на барањето за отворање стечајна постапка. Стечајниот управник нема да биде некој вид функционер на стечајната постапка и ќе има појасна позиција - тој ќе биде администратор на стечајната постапка и ќе мора да работи според одлуките и насоките на доверителите и на стечајниот судија. Стечајниот управник ќе биде должен да поднесува месечни писмени извештаи до стечајниот судија, до одборот и до собранието на доверителите, за текот на стечајната постапка и за состојбата на стечајната маса.

Посебна контрола на работата на

стечајниот управник ќе врши стечајниот судија, кој во секое време ќе може од стечајниот управник да побара информација или извештај за текот на стечајната постапка и за состојбата и управувањето со стечајната маса. Законот го проширува кругот на лицата кои не можат да бидат именувани за стечаен управник. Особено кога постои судир на интереси.

 Велите дека стечајниот управник досега беше функционер, а сега е администратор, кој во секое време може да биде разрешен и има лична и материјална одговорност. Која е разликата?

БЕЛИЧАНЕЦ: Новиот Предлог за донесување на закон за стечај содржи и бројни одредби со кои се врши натамошна професионализација на стечајните управници. Се предвидува основање Комора на стечајни управници, која ќе донесе Кодекс за стечајните управници. Уверението на овластен стечаен управник ќе се обновува секои 3 години, кое ќе го издава министерот за економија по полагањето дополнителен испит за обновување на знаењето. Дополнителниот испит ќе се полага по за-

вршувањето на курсот за обновување (освежување) на знаењето, кој ќе го организира Министерството за економија во соработка со Комората на стечајните управници. Се предвидува можност министерот за економија да може на стечајниот управник и пред овој рок да му го одземе уверението за овластен стечаен управник, во случај ако стечајниот управник не ги извршува работите согласно Законот или ако во рок од две години не е именуван за стечаен управник. Стечајниот управник на кој ќе му биде одземено уверението не ќе може повторно да полага испит ниту да се здобие со уверение за овластен стечаен управник во наредните пет години од денот на приемот на решението за одземање на уверението за овластен стечаен управник. Ако стечајниот управник не ги извршува своите обврски утврдени со Законот, стечајниот судија ќе може и парично да го казни. Во решението со кое го разрешува стечајниот управник, стечајниот судија ќе може нему да му наложи да го врати она што го примил во текот на постапката и истовремено да му изрече парична казна. Ако стечајниот управник не постапи по налогот на судот, стечајниот судија по

службена должност ќе го спроведе извршувањето на решението за изречената парична казна и тоа ќе го достави до носителот на платниот промет на стечајниот управник заради наплата.

Според тоа, стечајниот управник ќе мора да постапува како чесен и совесен трговец - и ќе сноси лична одговорност со целиот свој имот и кривична одговорност. Стечајниот управник ќе одговара со цел свој имот за штетата која ќе му ја причини на секој учесник во стечајната постапка. Стечајниот управник ќе биде должен да му ја надомести штетата на доверителот на стечајната маса и поради неисполнувањето на обврската од стечајната маса преземена со негово законито правно дејствие, освен ако стечајниот управник не знаел и не можел да знае за можната и за веројатната недоволност на стечајната маса за исполнувањето на преземената обврска.

За оваа одговорност да не биде заснована само на личниот имот на стечајниот управник, предвидена е обврска стечајниот управник пред приемот на должноста задолжително да се осигура од одговорност за штета, која би можел да ја причини при вршењето на неговата работа. Најнискиот износ на осигурување (за кој сè уште се дискутира), ќе се определува во висина на десетгодишна просечна плата во државава, пресметана според податоци од Државниот завод за статистика. Стечајниот управник ќе биде должен доказот за осигурување да го достави до министерот за економија, во рок од 7 дена од денот на осигурувањето. Ако стечајниот управник не се осигура во овој рок ќе се смета дека престанало решението на министерот за економија за овластен стечаен управник. Стечајниот управник ќе биде должен уредно да го продолжува осигурувањето од одговорност додека ја врши должноста стечаен управник. И не само тоа, доколку стечајниот судија оцени дека во конкретната стечајна постапка висината на износот за осигурување е недоволна да ја покрие евентуалната штета, може да го задолжи стечајниот управник да се осигура на повисок износ. Трошоците за осигурувањето се предлага да ги надоместува само стечајниот управник.

Соодветна одговорност се предлага и при реално надоместување на потребните трошоци на стечајниот управник. Висината на наградата ќе ја определува стечајниот судија, со решение согласно нормативите и стандардите, но само по претходно дадено одобрение од одборот на доверители. Ако одборот на доверители не даде одобрение на решението, тогаш одлука донесува стечајниот совет.

ПОД ЛУПА НА

☀️ Новина во Законот е и меѓународен стечај, додека Предлогот предвидува и скратување на стечајната постапка...

БЕЛИЧАНЕЦ: Во новиот Закон за стечај се презема, се разбира, со соодветни усогласувања на нашиот правен систем, единствениот модел - Закон за меѓународен стечај, усвоен минатата година од специјализираната Агенција на ОН - УНЦЕТРАЛ. Според мене, многу се значајни измените со кои се сака да се забрза бавната постапка на стечај, која сега се одвива без лимитирање на времетраењето. Пред сè, се поместува власта (моќта) од стечајниот управник кај доверителите. Се оневозможува можноста за изигрување на доверителите или на купувачите на имотот.

Се поедноставува сложената структура на органите на стечајна постапка. Органи на стечајната постапка се стечајниот управник и стечајниот судија. А стечајниот совет ќе одлучува за сите спорни побарувања и прашања и тоа во судот во кој се води стечајната постапка. Се скратуваат сите рокови и со тоа се очекува стечајната постапка да трае најдолго шест месеци. При тоа, треба да се има предвид дека во исто време се врши реформа на судскиот систем и се вршат новелации на најзначајните процесни закони за стечајната постапка (парничната и извршната постапка). Со овие измени се менува "технолојијата" на судењето и битно се скратува времетраењето на постапките, со што се очекува стечајните постапки да бидат временски лимитирани - на 6 месеци.

☀️ Законот од 1997 година беше работен според германскиот закон, но покажа дека има многу слабости, недостатоци. Можете ли да ни посочите дел од нив и со што тие ќе бидат надминати?

БЕЛИЧАНЕЦ: При изрекувањето суд за Законот за стечај од 1997 година треба да се има предвид и фактот дека најголемиот број стечајни постапки, кои се поведени во последниве десеттина години и кои се проследени со бројни проблеми, се отворени и се спроведуваат според одредбите од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, донесен во поранешна СФРЈ, во далечната 1989 година - стариот Закон за стечај. Имено, Законот за стечај од 1997 година, чија примена почна во мај 1998 година, не можеше да се применува ретроактивно, и затоа отворените постапки мора да завршат според Законот според кој се отворени (зачначнати). Токму затоа дел од најсериозните критики со право се упатени на стечајните постапки кои се водат според Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација од 1989 година.

Но, тоа не значи дека и некои од решенијата од Законот за стечај од 1997 година не овозможуваат и дел од манифестираните аномалии при спроведување на стечајните постапки. Законот за стечај е донесен во 1997 година и е еден од т.н. последна генерација модерни закони, кои го уредуваат стечајот. Тој е работен според германскиот Закон за стечај, па кој, пак, е работен и според Законот за стечај на САД. Иронично е што македонскиот Закон за стечај влезе во сила пред Законот врз чија основа беше моделиран. Што значи дека не постоеше претходна историја на имплементација на моделот врз кој е работен и од која би можело да се користат искуства. Но, сега ги имаме предвид и ис-

куствата од примената на овие закони а, пред сè, сопствените искуства. Се покажа дека не сме "Германци" ниту "Американци" и токму затоа некои од стандардните решенија, кои несоодветно се применуваат во нашата практика, се предлага да бидат прилагодени и на наши услови. Тие, пред сè, се однесуваат на одредбите со кои се оневозможува забавувањето, дури и блокирањето на стечајната постапка, на професионалното и одговорното однесување на стечајниот управник, како и на однесувањето на сите учесници во постапката. Се поедноставуваат и процесните дејствија - доставата, свикувањето на стечајните рочишта, мнозинството со кое се одлучува итн. Во стручниот тим учествуваат врвни експерти од САД, Република Германија и други европски земји, но и наши стечајни судии, стечајни управници и други домашни експерти. Се има предвид и искуството на Република Хрватска и тоа од другите земји, кои го прифатија т.н. германскиот модел во кој е вграден англосаксонскиот модел за планот за реорганизација.

☀️ Во јавноста проструија коментари дека новиот Закон се смета за задоцнет потег на Владата, бидејќи се носи во време кога најголемите државни претпријатија веќе се приватизирани. Иако имаше многу сомнителни стечајни постапки, судот не покренал обвинение ниту против еден стечаен управник. Коментар?

БЕЛИЧАНЕЦ: Според мене, задоцнето е донесувањето на првиот македонски Закон за стечај, кој беше донесен во 1997 година, а кој почна да се применува дури од мај 1998 година. Законот за стечај требаше да се донесе заедно со законите за приватизација и Законот за трговски друштва. Повторувам, најголемиот број стечајни постапки кои се поведени во последниве десеттина години и кои се проследени со бројни сериозни проблеми, често и со криминални однесувања и состојби, се отворени и се спроведуваат според одредбите од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, донесен во поранешна СФРЈ во 1989 година. Но, тоа не значи дека не се сторени бројни незаконитости и во стечајните постапки кои се поведени и по мај 1998 година. Според мое мислење, не е "невин" и Законот за стечај од 1997 година. Но, пред сè, причина за незаконитостите во стечајните постапки не се законските решенија туку првенствено нефункционирањето на правната држава. А, пред сè, мислам на државниот обвинител, јавниот правобранител, на судовите и на органите на извршната власт.

